

Zaburzenia rozwoju funkcji komunikatywnej mowy oraz dysfunkcje artykulacyjne najczęściej występujące u dzieci w wieku przedszkolnym

Opóźniony rozwój mowy

Jest przejawem dysharmonii rozwojowych, czyli zakłócenia rozwoju mowy bez uchwytne go czynnika etiologicznego, dotyczy tylko procesu mówienia, zachowany jest natomiast prawidłowy rozwój zdolności rozumienia. Może wynikać:

- z indywidualnego tempa i rytmu rozwojowego (charakteryzuje się brakiem mowy do 1,6 lub 2 r. ż, a następnie jej opóźnieniem, po czym dalszy rozwój mowy przebiega bez zakłóceń),
- z braku dojrzałości aparatu artykulacyjnego, będącej skutkiem opóźnionego dojrzewania struktur nerwowych odpowiedzialnych za procesy nadawczo- odbiorcze (dzieci mówią mało lub wcale, mają prawidłowy słuch, prawidłowo wykonują polecenia słowne, głoski w izolacji wymawiają prawidłowo, natomiast mają trudności z łączeniem ich w sylaby i wyrazy).

Sygmatyzm

To nieprawidłowa wymowa głosek : [s, z, c, dz, ś, ź, ć, dź, sz, ż, cz, dż] - wszystkich lub tylko niektórych z nich.

Głoski te mogą być:

a) zamieniane na inne

- [s, z, c, dz, sz, ż, cz, dż] na [ś, ź, ć, dź]
- [sz, ż, cz, dż] na [s, z, c, dz]
- [s, z, c, dz] na [sz, ż, cz, dż]

b) zniekształcane i mówimy wówczas o:

- seplenieniu międzyzębowym - podczas wymowy wyżej wymienianych głosek język wsuwa się między zęby,
- seplenieniu bocznym - powietrze wydychane gromadzi się w policzkach i uchodzi na zewnątrz po bokach języka, a nie w linii środkowej w czasie realizacji wyżej wymienianych głosek,

c) opuszczane - brak tych głosek w mowie dziecka.

Przyczyny seplenienia:

- nieprawidłowa budowa języka;
- zniekształcenia zgryzu, ubytki zębowe;
- przyczyny tkwiące w środowisku - dziecko naśladuje nieprawidłową wymowę;
- nieprawidłowy układ narządów artykulacyjnych, biorących udział w tworzeniu głoski (język, wargi, zęby, podniebienie);
- mała sprawność języka.

Rotacyzm

To nieprawidłowa wymowa głoski [r].

Można wyróżnić trzy formy nieprawidłowej realizacji fonemu /r/:

1. Rotacyzm właściwy - deformacja- polega na wytworzeniu dźwięku, który nie występuje w systemie fonetycznym danego języka. Pojawia się więc głoska, która nie mieści się w klasie głosek żadnego fonemu języka polskiego.

2. Pararotacyzm – substytucja- polega na zastępowaniu głoski [r] innymi, prawidłowo brzmiącymi głoskami, np. [j], [l], [ł]. Pojawia się głoska podstawowa dla innego fonemu.
3. Mogirotacyzm- elizja- polega na opuszczaniu głoski [r], jako jednego ze składników wyrazu.

Czynniki mające wpływ na powstawanie rotacyzmu:

- nieprawidłowa budowa języka, który może być zbyt duży, gruby- makroglosja;
- zbyt krótkie wędzidełko języka- ankyloglosja;
- anomalie w budowie warg i podniebienia twardego - podniebienie gotyckie;
- wady uzębienia, zgryzu;
- zaburzenia oddychania i połykania;
- wzmożone lub osłabione napięcie mięśniowe- brak pionizacji języka,;
- przerost migdałka gardłowego;
- nieprawidłowa budowa i funkcjonowanie narządu słuchu;
- zaburzenia słuchu fonemowego i fonetycznego;
- niekorzystne czynniki środowiskowe.

Mowa bezdźwięczna

Głoski dźwięczne w obrębie poszczególnych par są realizowane w postaci ich bezdźwięcznych odpowiedników, czyli wymawiane są bez udziału więzadeł głosowych.
Mowa bezdźwięczna może występować w postaci:

1. Mowy bezdźwięcznej całkowitej- dotyczy wszystkich fonemów dźwięcznych (z wyjątkiem samogłosek i spółgłosek półotwartych), które w systemie języka fonologicznego mają odpowiedniki bezdźwięczne.
2. Mowy bezdźwięcznej częściowej- dotyczy fonemów /b, d, w, g/.

Przyczyny wady:

- zaburzony słuch fonemowy,
- zaburzenia słuchu (niedosłuch),
- nieprawidłowy zgryz,
- częste choroby układu oddechowego,
- oddychanie przez nos,
- brak pionizacji języka.

Lambdacyzm

Polega na niewłaściwym sposobie wymawiania głoski [l].

Kappacyzm i gammacyzm

Charakteryzuje się niepoprawną wymową głosek [k] oraz [g].

Dyslalia wieloraka

Charakteryzuje się występowaniem kilku wad wymowy.